

18

WEERGEVONDEN

Een Nederlandse Griffith?

door Ivo Blom

Veel vondsten in een filmarchief worden gedaan doordat men de eigen collectie nader bekijkt en beschrijft. In het geval van de nitraatcollectie van het Film-museum zijn er de afgelopen jaren geweldige aantallen films vlot en adequaat gecatalogiseerd. Toch blijkt een enkele keer een klein juweeltje al jarenlang in eigen huis te liggen, alleen onder een bescheiden en vage aanduiding. Door een misverstand heeft het nog niet die waardering gekregen waar het recht op heeft.

'Onbekende film, vermoedelijk Deens, ca. 1915'. Onder deze beschrijving was de filmkopie opgeborgen. Tot ik hem op 2 juli van dit jaar samen met de Deense specialiste Marguerite Engberg bekeek. De datering klopte aardig, maar een Deense film was het absoluut niet! Onmiddellijk herkende ik de Nederlandse acteur Jan van Dommelen, de man van WEERGEVONDEN en andere Hollandia-films. Na even bladeren in de naslagwerken bleken ook acteur-regisseur Louis Chrispijn en diens vrouw Christine Chrispijn-van Meeteren (bekend van onder meer TWEE ZEEUWS MEISJES IN ZANDVOORT/MIJNTJE EN TRIJNTJE) in de film te spelen. Daarna moest het, dacht ik, een koud kunstje zijn om de film te identificeren. Niets was echter minder waar.

De titel op het oude blik van de film luidde MOEDERS DAPPERE KIND, maar de ervaring heeft geleerd dat dit een gegeven titel zou kunnen zijn. In *Hollywood in Holland* en de *Geschiedenis van de Nederlandse film en bioscoop tot 1940* was de titel MOEDERS DAPPERE KIND niet opgenomen. Evenmin was er een anders-

luidende titel in deze boeken te vinden die de kern van de film samenvatte. Geoffrey Donaldson bevestigde de identificatie van de acteurs, maar kon de film niet identificeren. Hij merkte wel op, dat dit een film van de maatschappij Hollandia moest zijn, aangezien de genoemde acteurs in de eerste helft van de jaren tien alleen bij Hollandia speelden. Er zijn jammer genoeg van diverse Hollandia-films geen inhoudsbeschrijvingen, zodat diverse titels van Hollandia-films op 'onze' film zouden kunnen slaan. Vooralsnog blijft deze film een mysterie.

De begintitel van de filmkopie is verdwenen. Deze begint met een tussentitel met de rolverdeling: 'Een handelsman. Zijn vrouw. Hun kind. Een loodgieter.' Daarna begint een spannend misdaadverhaal. Een loodgieter (Jan van Dommelen) komt bij een handelsman (Louis Chrispijn), die juist bezig is zijn geld te tellen. Als de handelsman wordt weggeroepen en men de sleutel van de brandkast niet kan vinden, besluit de vrouw van de handelsman (Christine van Meeteren) het geld in een kast in haar slaapkamer te bewaren. De loodgieter weet dit. Hij zaagt vanuit een aangrenzende kamer een gat in de muur achter de kast en steelt 's nachts het geld. De kastdeur valt open. De vrouw wordt

wakker en ziet een arm een greep naar de geldzakken doen door het gat in de kast. Ze grijpt de arm van de dief met een touw en houdt die stevig vast, terwijl haar zoonnetje de politie haalt. De politie arriveert op tijd en arresteert de dief.

De film bezit Nederlandse tussentitels van latere datum. Ze dragen een Kodakmarkering van 1924. De shots zijn deels getint (geel, groen, blauw) deels zwart-wit. Wisseling van tint vindt, zoals gebruikelijk in die jaren, plaats wanneer het licht in de slaapkamer wordt uitgedaan (overgang van geel naar blauw). Wat zo eigenaardig is, is dat de film op de begintitel na compleet is, maar slechts zo'n driehonderd meter lang is. En dat terwijl de meeste Hollandia-films rond 1915 juist veel langer waren. Men was de periode van de éénakter (maximaal ongeveer driehonderd meter) inmiddels al voorbij. Die kwamen alleen nog als voorfilm in de bioscoop.

Daarnaast is de stijl van de film ongewoon, vergeleken met andere Hollandia-films. De hoofdpersonen hebben geen namen, ze worden alleen aangeduid als archetypische personages: 'de handelsman', 'de loodgieter'. Het ritme van de film is heel vlot, bijna Amerikaans. Stijl en spanningsopbouw doen denken aan films van Griffith als *THE LONEDALE OPERATOR* en *THE LONELY VILLA*. Met

Stilt uit MOEDERS DAPPERE KIND Foto: NFM

name tijdens de climax van de film wordt met de methode van 'shot-reverse shot' en met parallelmontage gewerkt. Om en om zie je de dief aan de ene kant van de muur en de vrouw aan de andere kant van de muur. Er is zelfs een shot waarin je binnen het filmbeeld in het midden de muur ziet, met links en rechts daarvan de dief en de vrouw.

Daarnaast worden parallel beelden getoond van de worsteling van de vrouw met de dief en van het kind dat naar de politie holt en deze overreedt mee te komen. Dit alles verhoogt de spanning van de film aanzienlijk en brengt het verhaal in een stroomversnelling die wij nu als 'klassiek' zouden bestempelen. Zal de vrouw de dief weten vast te houden? Zal de politie op tijd komen? Je vraagt je haast af of deze film door een buitenlands cineast of cameraman gedraaid is, bijvoorbeeld door een specialist in misdaadfilms. Of zou de maker van deze film gewoon goed naar buitenlandse 'sensatie-films' gekeken hebben?

Deel archief Centrale Commissie voor de Filmkeuring naar Nederlands Filmmuseum

Mede dankzij de inspanningen van het bestuur van de Vereniging Geschiedenis, Beeld en Geluid is een aanvankelijk door het Ministerie van Binnenlandse Zaken voor vernietiging voorgedragen deel van het Archief van de CCFK van de ondergang gered. Het Nederlands Filmmuseum mocht uitzoeken of er bij de voor vernietiging voorgedragen stukken toevallig ook wat bijzat dat beschouwd kon worden als 'voor wetenschappelijk onderzoek relevant'. Dit gedeelte – ongeveer de helft – is door het Ministerie van Binnenlandse Zaken onlangs aan het Nederlands Filmmuseum overgedragen.

N I E U W S

Handleiding Beheer AV-archieven

26 november 1993 verschijnt de lang verwachte Handleiding Beheer AV-archieven: *Audiovisuele Collecties. Handleiding voor het beheer van bewegend beeld en geluid*, hét naslagwerk voor beheerders van av-collecties. Dit standaardwerk, voorbereid door een GBG-werkgroep onder supervisie van Gonnie Oosterbaan, behandelt kwesties rondom auteursrecht, ontsluiting (al dan niet geautomatiseerd), bewaaromstandigheden, conservering en beschikbaarstelling en geeft de lezer tal van aanwijzingen voor een verantwoord beheer van bewegend beeld- en geluidscollecties. In de bundel zijn tevens voorbeeldformulieren en modelcontracten opgenomen. Ook wordt aandacht besteed aan beleidsmatige aspecten die aan het beheren van audiovisuele collecties kleven. De eindredactie was in handen van Frank van der Maden.

Op deze handleiding kan door leden van de Vereniging Geschiedenis, Beeld en Geluid tot 26 november worden ingetekend. De voorintekensprijs bedraagt f35,- (i.p.v. de normale boekhandelprijs van f39,-). In de in dit nummer van GBG-Nieuws bijgesloten folder van Uitgeverij Verloren leest u hoe u dit kunt doen.

Audiovisuele Collecties. Handleiding voor het beheer van bewegend beeld en geluid, onder eindredactie van F.C.J. van der Maden; ca. 200 pp., ISBN 90-71251-15-2, prijs ca. f39,-/BF 780; genaaid gebrocheerd; verschijnt 26-11-1993; reeks AP deel 4.